

Rapportage soortgericht onderzoek

Vledder Aa

5.1.2e

6 juli 2023 - Public

Contactpersoon

5.1.2e

Adviseur ecologie

T 5.1.2e

E 5.1.2e @arcadis.com

Arcadis Nederland B.V.

Postbus 63
9400 AB Assen
Nederland

Inhoudsopgave

1	Inleiding	5
1.1	Aanleiding	5
1.2	Leeswijzer	5
2	Juridisch kader	6
2.1	Algemeen	6
2.2	Categorieën	6
2.3	Verbodsbepalingen	7
2.4	Gedragcodes, vrijstellingen en ontheffingen	7
3	Plangebied en ingreep	10
3.1	Plangebied	10
3.1.1	Vledder Aa	10
3.1.2	Koppelkansgebieden	11
3.2	Voorgenomen ingreep	12
3.2.1	Vledder Aa	12
3.2.2	Koppelkansgebieden	13
4	Voorkomen beschermde soorten	14
4.1	Quickscan	14
4.1.1	Methode onderzoek	14
4.1.2	Resultaten	14
4.2	Sooortgericht onderzoek	14
4.2.1	Amfibieën	14
4.2.2	Reptielen	16
4.2.3	Bruine vuurvliinder	17
4.2.4	Vleermuizen	17
4.3	Resultaten	18
4.3.1	Heikikker	18
4.3.2	Boomkikker	18
4.3.3	Poelkikker	18

4.3.4	Kamsalamander	18
4.3.5	Ringslang	19
4.3.6	Levendbarende hagedis	19
4.3.7	Hazelworm	19
4.3.8	Bruine vuurvliinder	19
4.3.9	Vleermuizen	19
5	Effectbeschrijving en toetsing	20
5.1	Effectbeschrijving	20
5.2	Toetsing	20
5.3	Mitigerende maatregelen	21
6	Conclusies en vervolg	23
6.1	Effectiviteit maatregelen	23
6.2	Ontheffing	23
7	Bronnenlijst	24
 Bijlagen		
Bijlage A – Wettelijk kader Wet natuurbescherming		25
Bijlage B – Waarnemingen		29
 Colofon		30

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

Prolander is voornemens om de middenloop van Vledder Aa opnieuw in te richten naar haar natuurlijke loop. Dit valt onder het project 'Vledder Aa, fase 2'. Dit doet Prolander in opdracht van Provincie Drenthe. Ook de KRW-opgaven van het Waterschap Drents Overijsselse Delta worden hierin meegenomen. In het kader van deze inrichting zullen werkzaamheden plaatsvinden die impact hebben op het plangebied en de omgeving.

Uit de Quicksan natuurwetgeving (Arcadis, 2022) kwam naar voren dat de voorgenomen ingreep mogelijk een (tijdelijk) negatief effect heeft op beschermde vogels, vleermuizen (vliegroutes en foerageergebieden), amfibieën en reptielen. Door middel van een inspectie is tevens gekeken of negatieve effecten verder uitgesloten konden worden. Voor sommige soorten konden negatieve effecten niet op voorhand uitgesloten worden. Hiervoor dient nader onderzoek uitgevoerd te worden. Onderliggende rapportage geeft de resultaten van dit nader onderzoek weer.

1.2 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 is het juridisch kader voor onderliggende natuurtoets kort beschreven (in Bijlage A is het volledig wettelijk kader opgenomen). Hoofdstuk 3 geeft een beschrijving van het plangebied en de voorgenomen ingreep. In hoofdstuk 4 zijn de methode van het uitgevoerde onderzoek en de resultaten hiervan opgenomen. Hoofdstuk 5 bevat de effectbeschrijving en toetsing van effecten aan de Wet natuurbescherming (Wnb). In hoofdstuk 6 is de conclusie opgenomen.

2 Juridisch kader

2.1 Algemeen

De Wet natuurbescherming (Wnb) is op 1 januari 2017 in werking getreden. De wet is in de plaats gekomen van de Natuurbeschermingswet 1998, de Flora- en faunawet en de Boswet. De wet is ingedeeld in hoofdstukken en kent een algemeen deel (hoofdstuk 1), delen over Natura 2000-gebieden (hoofdstuk 2), soorten (hoofdstuk 3), houtopstanden, hout en houtproducten (hoofdstuk 4), verder delen die gaan over vrijstellingen, beschikkingen en verplichtingen (hoofdstuk 5), financiële bepalingen (hoofdstuk 6), handhaving (hoofdstuk 7), overige bepalingen (hoofdstuk 8) en tot slot een beschrijving van het overgangsrecht (hoofdstuk 9) en een beschrijving van de wijziging van overige wetten (hoofdstuk 10). In navolgende paragrafen is een samenvattende beschrijving van de voor dit rapport relevante delen van de wet gegeven. Artikelen van de Wnb waarnaar wordt verwezen, zijn opgenomen in Bijlage A.

De Wnb kent een algemene zorgplicht. Deze houdt in dat iedereen voldoende zorg in acht moet nemen om schade aan soorten te voorkomen, ook voor soorten die niet beschermd zijn (artikel 1.11, lid 1). Dit houdt in ieder geval in dat handelen of nalaten van handelen dat schadelijk kan zijn zo veel mogelijk achterwege gelaten dient te worden (artikel 1.11, lid 2). Deze algemene zorgplicht geldt altijd en overal, met slechts als uitzondering handelingen die op grond van de Visserijwet worden uitgevoerd (artikel 1.11, lid 3).

2.2 Categorieën

De wet maakt onderscheid in drie categorieën van beschermde soorten, namelijk:

- soorten Vogelrichtlijn (Wnb paragraaf 3.1);
- soorten Habitatrichtlijn (Wnb paragraaf 3.2);
- andere soorten (Wnb paragraaf 3.3).

Soorten Vogelrichtlijn

Alle van nature in Nederland in het wild levende vogels van soorten als bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn zijn in Nederland beschermd. De soorten van artikel 1 van de Vogelrichtlijn zijn alle vogelsoorten die op het Europese grondgebied van de lidstaten van de EU voorkomen. Het deel daarvan dat van nature in Nederland voorkomt, is dus beschermd (art. 3.1, lid 1).

Soorten Habitatrichtlijn

In deze categorie vallen alle in het wild levende dieren zoals genoemd in:

- bijlage IV, onderdeel a, bij de Habitatrichtlijn;
- bijlage II bij het Verdrag van Bern of
- bijlage I bij het Verdrag van Bonn (art. 3.5, lid 1);

en (in hun natuurlijke verspreidingsgebied) planten van soorten, genoemd in:

- bijlage IV, onderdeel b, bij de Habitatrichtlijn of
- bijlage I bij het Verdrag van Bern (art. 3.5, lid 5).

In de bijlage bij de wet is een lijst opgenomen van de soorten die bij deze categorie horen. Het gaat hierbij dus om meer dan alleen de soorten van de Habitatrichtlijn (namelijk ook soorten van de conventies van Bern en Bonn). Omdat echter in de Wnb paragraaf 3.2 'soorten Habitatrichtlijn' als titel heeft, wordt dit ook hier zo gebruikt om deze groep van beschermde soorten aan te duiden.

Andere soorten

Naast de soorten waarvan de bescherming op Europees niveau verplicht is gesteld, is er ook een aantal soorten op nationaal niveau beschermd. Dit is dus een 'nationale kop' op de Europese bescherming. Het gaat hierbij om soorten die zeer zeldzaam en/of bedreigd zijn en waarvan het duurzaam voortbestaan niet is verzekerd als geen beschermingsmaatregelen worden getroffen. De soorten waar het om gaat, zijn opgenomen in de bijlage bij de wet (art. 3.10, lid 1 onder a en c).

2.3 Verbodsbepalingen

Ten aanzien van soorten van de Vogelrichtlijn verbiedt de wet het opzettelijk doden of vangen (art. 3.1, lid 1), het opzettelijk vernielen van nesten, rustplaatsen en eieren (art. 3.1, lid 2), het rapen of onder zich hebben van eieren (art. 3.1, lid 3) en het opzettelijk storen van vogels (art. 3.1, lid 4). Het verbod tot opzettelijk storen geldt niet in het geval de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort (art. 3.1, lid 5).

Ten aanzien van de soorten van de Habitatrichtlijn beschermde diersoorten verbiedt de wet het opzettelijk doden of vangen (artikel 3.5, lid 1), het opzettelijk verstoren (artikel 3.5, lid 2), het opzettelijk vernielen of rapen van eieren (artikel 3.5, lid 3) en het beschadigen of vernielen van voortplantingsplaatsen of rustplaatsen (artikel 3.5, lid 4). Ten aanzien van de Europees beschermde plantensoorten verbiedt de wet het opzettelijk te plukken en verzamelen, afsnijden, ontwortelen en vernielen (artikel 3.5, lid 5).

Ten aanzien van de andere beschermde diersoorten geldt slechts een verbod tot het opzettelijk doden of vangen (artikel 3.10, lid 1 onder a) en het opzettelijk beschadigen of vernielen van voortplantingsplaatsen of rustplaatsen (artikel 3.10, lid 1 onder b). Ten aanzien van de andere beschermde plantensoorten geldt een verbod tot opzettelijk plukken en verzamelen, afsnijden, ontwortelen of vernielen (artikel 3.10, lid 1 onder c).

2.4 Gedragscodes, vrijstellingen en ontheffingen

Gedragscode

De in het voorgaande beschreven verbodsbepalingen zijn niet van toepassing op handelingen die zijn beschreven in en aantoonbaar worden uitgevoerd volgens een door de minister van EZ vastgestelde gedragscode (art. 3.31, lid 1). Het moet dan gaan om handelingen die plaatsvinden in het kader van:

- a. een bestendig beheer of onderhoud aan vaarwegen, watergangen, waterkeringen, waterstaatswerken, oevers, vliegvelden, wegen, spoorwegen of bermen, of in het kader van natuurbeheer;
- b. een bestendig beheer of onderhoud in de landbouw of de bosbouw;
- c. een bestendig gebruik;
- d. ruimtelijke ontwikkeling of inrichting.

Vrijstelling

Provinciale Staten en de minister van EZ kunnen vrijstelling verlenen van de verbodsbepalingen (artikel 3.3, lid 2-4; 3.8, lid 2-5; 3.10, lid 2). Voor zover het gaat om de hiervoor beschreven verbodsbepalingen, kan in het kader van ruimtelijke ontwikkeling en inrichting een ontheffing worden verleend van de verbodsbepalingen van artikel 3.1, 3.5 en 3.10, dus ten aanzien van alle beschermde soorten. Een vrijstelling mag alleen worden verleend wanneer aan bepaalde voorwaarden is voldaan. Deze zijn gelijk aan de voorwaarden waaronder een ontheffing verleend kan worden (zie hieronder).

Voor welke soorten een vrijstelling geldt, verschilt per bevoegd gezag (ministerie van EZ en de afzonderlijke provincies). De lijst met vrijgestelde soorten van het ministerie is alleen van toepassing op handelingen waarvoor de minister van EZ het bevoegd gezag is. Voor handelingen waarvoor Gedeputeerde Staten het bevoegd gezag zijn, geldt de vrijstellingslijst van de betreffende provincie. De provincie Drenthe heeft een algemene vrijstelling verleend voor onderstaande soorten:

Zoogdieren:

- Aardmuis
- Bosmuis
- Bunzing
- Dwergmuis
- Dwergspitsmuis
- Egel
- Gewone bosspitsmuis
- Haas
- Hermelijn
- Huisspitsmuis
- Konijn
- Ondergrondse woelmuis
- Ree

- Rosse woelmuis
- Tweekleurige bosspitsmuis
- Veldmuis
- Vos
- Wezel
- Woelrat

Amfibieën:

- Bastaardkikker
- Bruine kikker
- Gewone pad
- Kleine watersalamander
- Meerkikker

Ontheffing

Voor soorten waarvoor (in de betreffende provincie) geen vrijstelling geldt, moet wanneer niet volgens een gedragscode wordt gewerkt een ontheffing worden aangevraagd wanneer er een handeling wordt uitgevoerd waardoor een verbodsbepaling van artikel 3.1, 3.5 of 3.10 van de Wnb wordt overtreden (artikel 3.3, lid 1,3; 3.8, lid 1,3; 3.10, lid 2). Of deze ontheffing kan worden verleend, hangt af of voldaan wordt aan de voorwaarden. De voorwaarden waaraan moet worden voldaan, verschillen per categorie.

De eerste eis die wordt gesteld, is dat er geen andere bevredigende oplossing mag zijn. Dat betekent – ook in combinatie met de in artikel 1.11 beschreven zorgplicht – dat wanneer een overtreding redelijkerwijs te voorkomen is, en ontheffing niet mogelijk is, de werkzaamheden dan op zodanige wijze moeten worden uitgevoerd dat er geen overtreding van de wet plaatsvindt. Te denken valt aan het kappen van bomen buiten het broedseizoen, of het afzetten van en het wegvangen van soorten in het werkgebied. Verder kan een ontheffing alleen worden verleend wanneer is aangetoond dat er geen afbreuk wordt gedaan aan de gunstige staat van instandhouding van de betreffende soort. Daarnaast gelden er per categorie verschillende aanvullende voorwaarden.

Voor soorten van de Vogelrichtlijn kan alleen een ontheffing worden verleend in het geval van (artikel 3.3, lid 4):

1. in het belang van de volksgezondheid of de openbare veiligheid;
2. in het belang van de veiligheid van het luchtverkeer;
3. ter voorkoming van belangrijke schade aan gewassen, vee, bossen, visserij of wateren;
4. ter bescherming van flora of fauna;
5. voor onderzoek of onderwijs, het uitzetten of herinvoeren van soorten, of voor de daarmee samenhangende teelt, of
6. om het vangen, het onder zich hebben of elke andere wijze van verstandig gebruik van bepaalde vogels in kleine hoeveelheden selectief en onder strikt gecontroleerde omstandigheden toe te staan.

Voor soorten van de Habitatrichtlijn kan alleen een ontheffing worden verleend in het geval van (artikel 3.8, lid 5):

1. in het belang van de bescherming van de wilde flora of fauna, of in het belang van de instandhouding van de natuurlijke habitats;
2. ter voorkoming van ernstige schade aan met name de gewassen, veehouderijen, bossen, visgronden, wateren of andere vormen van eigendom;
3. in het belang van de volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten;
4. voor onderzoek en onderwijs, repopulatie of herintroductie van deze soorten, of voor de daartoe benodigde kweek, met inbegrip van de kunstmatige vermeerdering van planten, of
5. om het onder strikt gecontroleerde omstandigheden mogelijk te maken op selectieve wijze en binnen bepaalde grenzen een beperkt, bij de ontheffing of vrijstelling vastgesteld aantal van bepaalde dieren van de aangewezen soort te vangen of onder zich te hebben, onderscheidenlijk een beperkt bij de ontheffing of vrijstelling vastgesteld aantal van bepaalde planten van de aangewezen soort te plukken of onder zich te hebben.

Voor de andere beschermde soorten gelden de voorwaarden die gelden voor de overige Europees beschermde soorten aangevuld met (artikel 3.10, lid 2):

1. in het kader van de ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden, daaronder begrepen het daarop volgende gebruik van het ingerichte of ontwikkelde gebied;
2. ter voorkoming van schade of overlast, met inbegrip van schade aan sportvelden, schietterreinen, industrie-terreinen, kazernes of begraafplaatsen;
3. ter beperking van de omvang van de populatie van dieren, in verband met door deze dieren ter plaatse en in het omringende gebied veelvuldig veroorzaakte schade of in verband met de maximale draagkracht van het gebied waarin de dieren zich bevinden;
4. ter voorkoming of bestrijding van onnodig lijden van zieke of gebrekkige dieren;
5. in het kader van bestendig beheer of onderhoud in de landbouw of bosbouw;
6. in het kader van bestendig beheer of onderhoud aan vaarwegen, watergangen, waterkeringen, waterstaatswerken, oevers, vliegvelden, wegen, spoorwegen of bermen, of in het kader van natuurbeheer;
7. in het kader van bestendig beheer of onderhoud van de landschappelijke kwaliteiten van een bepaald gebied, of
8. in het algemeen belang.

3 Plangebied en ingreep

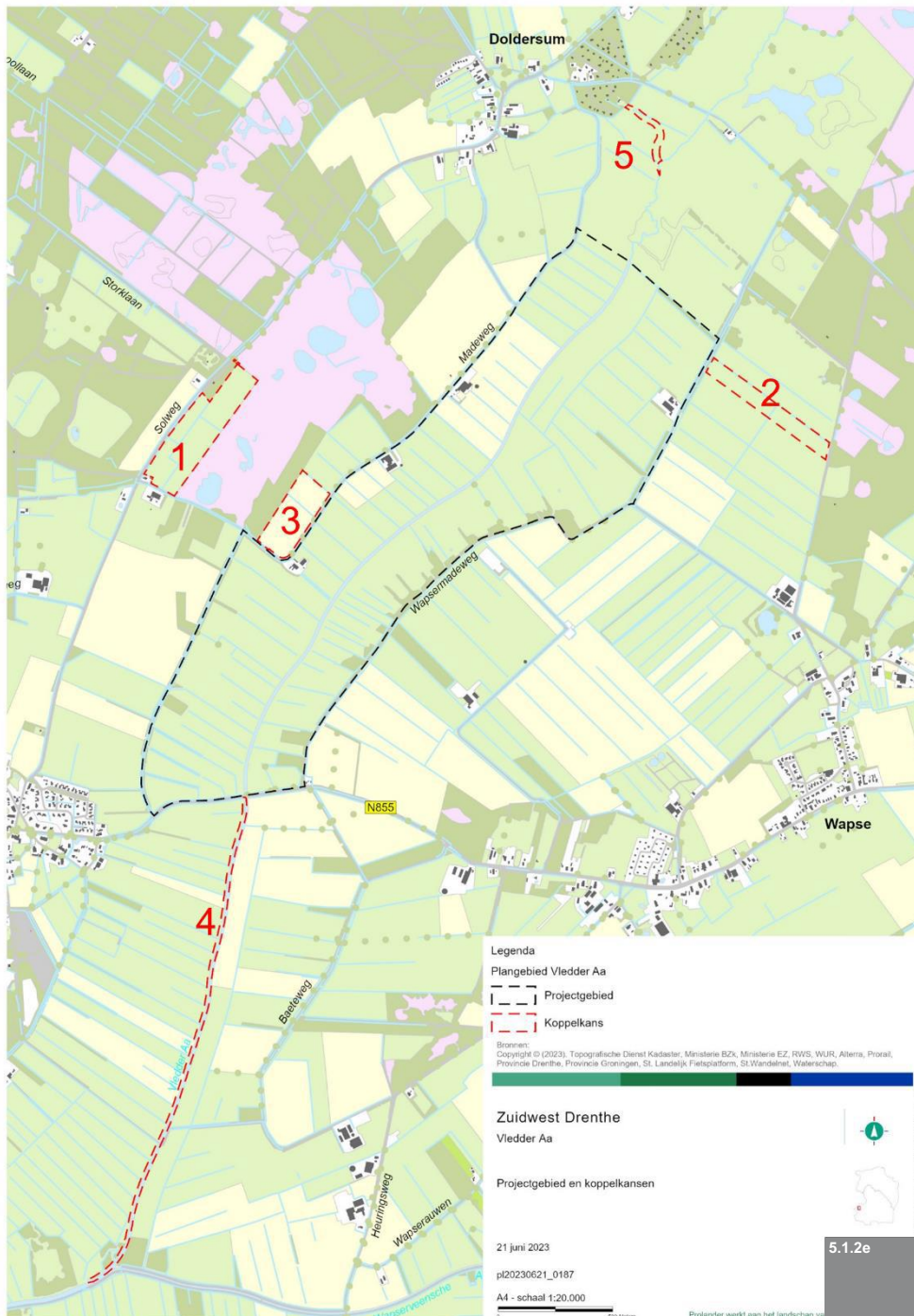
3.1 Plangebied

Het plangebied omvat twee deelgebieden, namelijk het gebied de Vledder Aa en de vier koppelkansgebieden in de omgeving. Beide gebieden liggen in het westen van de provincie Drenthe. Figuur 1 geeft de ligging van de plangebieden weer.

3.1.1 Vledder Aa

Het gebied is gelegen in het zuidwesten in de provincie Drenthe, zie Figuur 1. De Vledder Aa is een kleine beek in het zuidwesten van Drenthe en is onderdeel van het natuurgebied Drents Friese Wold. De beek heeft in het noordelijk gedeelte in het Doldersummerveld een meanderend karakter. Het zuidelijk gedeelte betreft een rechte beek met stuwen. De aangrenzende percelen bestaan voornamelijk uit gras- en hooilanden met afwisselend pitrus en riet. Het plangebied zelf bestaat uit de Vledder Aa en aangrenzende percelen. De beek is ca. 0,5-1 meter diep in het midden tot 0,20 meter aan de oevers, met een vaste bodem. Het talud is steil en ligt hoog.

De indirecte omgeving van het plangebied bestaat uit landelijk gebied, agrarische percelen, bossen, heidevelden, bosschages en de dorpen Vledder en Diever.

Figuur 1. Ligging projectgebied de Vledder Aa, inclusief koppelskansgebieden genummerd (Streetsmart Cyclomedia, 2023).

3.1.2 Koppelskansgebieden

Daarnaast liggen in de omgeving drie percelen die mogelijk ook meegenomen worden in het project 'Vledder Aa, fase 2' (Figuur 1). De drie percelen, voormalige landbouwgronden, zijn graslanden welke regelmatig gemaaid worden. Daarnaast wordt over een lengte van 2,1 km een eenzijdige natuurvriendelijke oever aangelegd op de oostoever van de Vledder Aa, direct ten zuiden van grenzend aan het projectgebied.

3.2 Voorgenomen ingreep

3.2.1 Vledder Aa

Prolander heeft als voornemen om het gebied rondom de Vledder Aa in te richten als natuur, waarbij ook het zuidelijk gedeelte van de Vledder Aa een meanderend karakter krijgt (Figuur 2). Het inrichtingsplan is opgedeeld in fases 1 en 2. Daarnaast wordt een drietal percelen (koppelkansen) in de omgeving van de Vledder Aa ook meegenomen in het inrichtingsplan. Fase 1 betreft het beekdal met het meanderende stuk Vledder Aa aan de noordkant tot aan de Doldersummerweg, dat reeds gerealiseerd is. Fase 2 betreft de Vledder Aa vanaf fase 1 tot aan de Ten Darperweg.

Werkzaamheden:

- Dempen gekanaliseerde huidige Vledder Aa dempen.
- Verwijderen van drie bestaande stuwen, twee ter hoogte van het projectgebied en een ter hoogte van de voorziene NVO.
- Aanleg van een nieuwe stuw ter hoogte van de Ten Darperweg (de zuidgrens van het projectgebied en de grens tussen projectgebied en NVO ten zuiden projectgebied). Hier komt een grens tussen natuurpeil en landbouwpeil
- Ondiepe slenk graven door laagste delen (Figuur 2, rode markering)
- Lokaal ontgraven t.b.v. natuurontwikkeling (Figuur 2, geel en oranje markering).
- Aanleg doorstroommoeras (in noordelijk deel).
- Versterken bestaande houtwallen en singels met oud inheems materiaal.
- Aanleg van twee recreatieve doorsteken door het beekdal (in het noorden en in het zuiden) een historisch zandweggetje langs de natuurakkers en een vogelkijkscherm op de oostflank.
- Zeer beperkte snoei- en kapwerkzaamheden (mogelijk alleen opschot in het beekdal t.h.v. ontgravingen).
- Versteken 'groene cultuurhistorische jas' rondom bestaand erven om de erven in te passen in het landschap.

Figuur 2. Inrichtingsplan (exclusief koppelkansgebieden).

Planning

De verwachting is dat de werkzaamheden halverwege 2024 gaan starten en eind 2025 zijn afgerond.

3.2.2 Koppelkansgebieden

De koppelkansen betreffen het inrichten van voormalige landbouwgrond naar Kruiden- en faunarijk grasland en Droogschraalland, waarna deze bij het plangebied worden getrokken. Daarnaast wordt een eenzijdige natuurvriendelijke oever van de Ten Darperweg tot aan de samenvloeiing met de Wapseveense Aa gerealiseerd.

4 Voorkomen beschermde soorten

4.1 Quickscan

4.1.1 Methode onderzoek

Als eerste is er een quickscan natuurwetgeving uitgevoerd (Arcadis, 2022). Het veldbezoek hiervoor is uitgevoerd op 23 maart 2022 door ^{5.1.2e} en ^{5.1.2e} beiden adviseur ecooloog bij Arcadis, en aanvullend veldbezoek is uitgevoerd op 8 april 2022 door ^{5.1.2e}, ecooloog bij Arcadis. Voor de quickscan is op basis van de uitkomsten van bureauonderzoek en de fysieke kenmerken van het projectgebied een indicatie gegeven van het mogelijk voorkomen van beschermde plant- en diersoorten.

4.1.2 Resultaten

Naar aanleiding van de quickscan en inspectie die zijn uitgevoerd, kwam naar voren dat negatieve effecten op een aantal soorten niet op voorhand konden worden uitgesloten. Het gaat om de volgende soorten:

- Heikikker, poelkikker, boomkikker en kamsalamander;
- Ringslang, hazelworm en levendbarende hagedis;
- Vleermuizen (vliegroute Madeweg en Vledder Aa).

Daarnaast is tijdens de onderzoeksrondes van bovengenoemde soorten aandacht besteed aan het voorkomen van de bruine vuurvlieder in het plangebied. De bruine vuurvlieder is niet beschermd onder de Wet natuurbescherming. Echter is deze soort wel een rode lijstsoort en is de lokale populatie kwetsbaar. Om die reden is deze soort bij uitzondering ook meegenomen in het onderzoek en is het mogelijk voorkomen in het plangebied onderzocht.

Andere beschermde soorten konden op basis van de quickscan uitgesloten worden.

4.2 Soortgericht onderzoek

4.2.1 Amfibieën

Onderstaande onderzoeken zijn uitgevoerd conform de Soortinventarisatieprotocollen van Netwerk Groene Bureaus (NGB, 2017). Daar waar mogelijk zijn onderzoeken naar verschillende soorten gecombineerd.

Heikikker

Voor de heikikker zijn potentiële voortplantingswateren afgezocht naar roepende dieren. Tevens is op diverse locaties geschept met een schepnet indien de aanwezigheid van heikikker vermoed werd. De inventarisaties vonden plaats conform de Soortinventarisatieprotocollen van Netwerk Groene Bureaus (NGB, 2017). In Tabel 1 zijn de veldbezoeken voor de heikikker weergegeven. Het moment van start onderzoek was gebaseerd op waarnemingen van roepende dieren in nabijgelegen natuurgebieden die geregistreerd waren op Waarneming.nl.

Tabel 1. Gegevens veldbezoeken heikikker

Datum	Type onderzoek	Tijdstip	Ecoloog	Weer
28 maart 2022	1 ^e ronde	19:40 – 21:40	^{5.1.2e} ^{5.1.2e} ^{5.1.2e}	Half bewolkt, droog, 6°C, windkracht 2 Bft
30 maart 2022	2 ^e ronde	18:00 – 22:00	^{5.1.2e} ^{5.1.2e}	Bewolkt, miezerregen, 6°C, windkracht 3 Bft

Poelkikker

Voor de poelkikker is bij potentieel voortplantingshabitat (poelen en andere watergangen) gezocht naar roepende dieren. De rondes vonden vanaf één uur voor zonsondergang plaats en werden in het noordelijke deelgebied gecombineerd met onderzoek naar de kamsalamander en boomkikker. Omdat het gebied te groot is om in één ronde af te lopen, is het plangebied verdeeld in het noordelijk gebied en het zuidelijk gebied.

Tabel 2. Gegevens veldbezoeken poelkikker, boomkikker en kamsalamander

Datum	Type onderzoek	Tijdstip	Ecoloog	Weer
-------	----------------	----------	---------	------

12 mei 2022	1 ^e ronde noord	19:30 – 22:30	5.1.2e	Licht bewolkt, droog, 18°C, windkracht 2 Bft
13 mei 2022	1 ^e ronde zuid	19:30 – 22:30	5.1.2e	Half bewolkt, droog, 20°C, windkracht 2 Bft
4 juli 2022	2 ^e ronde noord	19:00 – 23:30	5.1.2e	Helder, droog, 23°C, windkracht 1 Bft
5 juli 2022	2 ^e ronde zuid	19:00 – 23:30	5.1.2e	Helder, droog, 20°C, windkracht 2 Bft

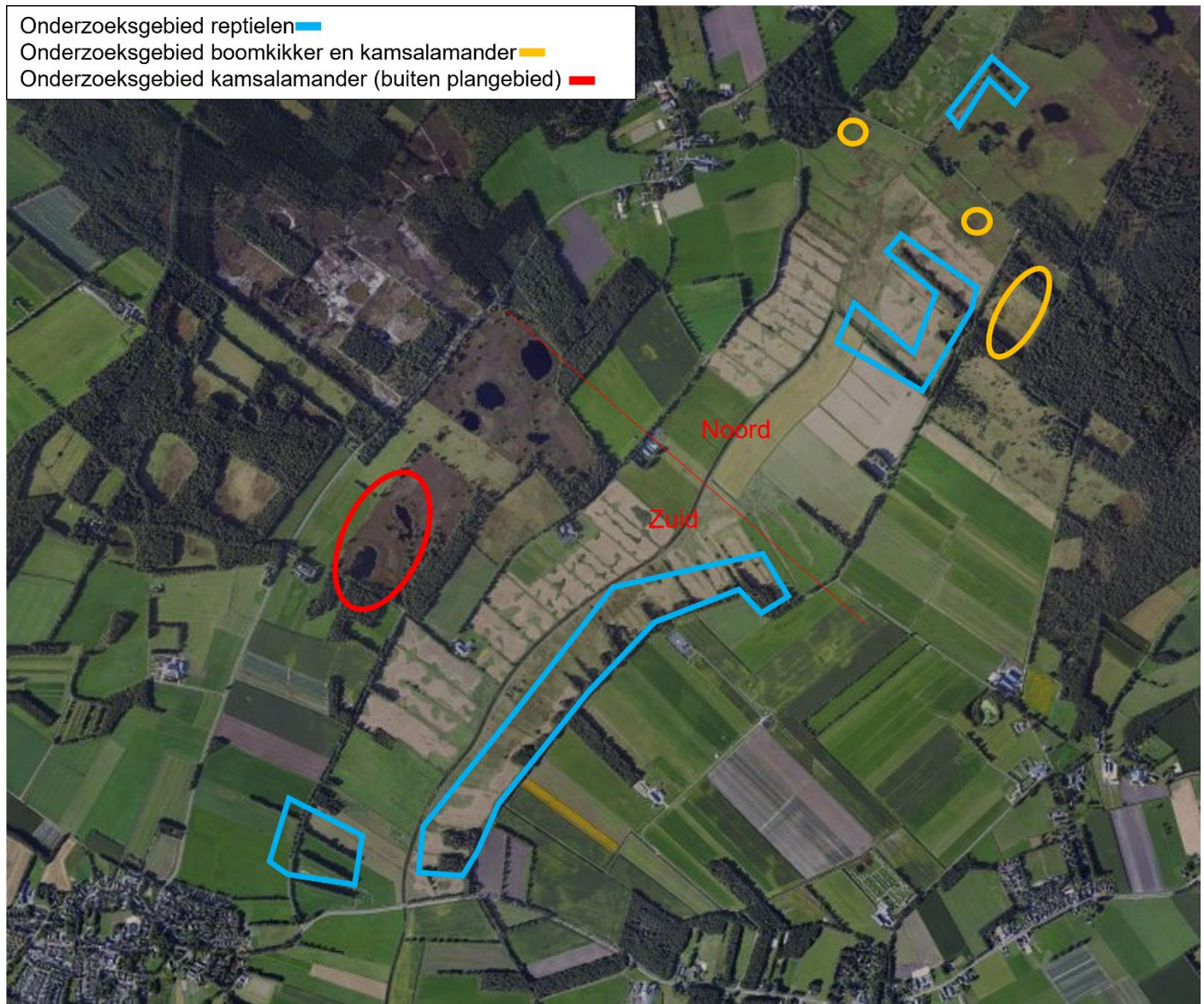
Boomkikker

Voor de boomkikker is bij potentieel voortplantingshabitat (poelen) gezocht naar roepende dieren. Daarnaast zijn de nabijgelegen braamstruwelen onderzocht. In Figuur 3 zijn de onderzoeksgebieden van o.a. de boomkikker weergegeven.

Dit vond plaats in de periode half april t/m mei vanaf een half uur voor zonsondergang. Tevens is gezocht naar boomkikkers in de periode juni-augustus, overdag. De inventarisaties vonden plaats conform de Soortinventarisatie-protocollen van Netwerk Groene Bureaus (NGB, 2017). In Tabel 5 zijn de veldbezoeken voor boomkikker weergegeven. Deze werden gecombineerd met veldbezoeken voor de kamsalamander, poelkikker en reptielen.

Tabel 3. Gegevens veldbezoeken boomkikker

Datum	Type onderzoek	Tijdstip	Ecoloog	Weer
12 mei 2022	1 ^e ronde noord	19:30 – 22:30	5.1.2e	Licht bewolkt, droog, 18°C, windkracht 2 Bft
4 juli 2022	2 ^e ronde noord	19:00 – 23:30	5.1.2e	Helder (zon), droog, 23°C, windkracht 1 Bft

Figuur 3. Onderzoeksgebieden ringslang, hazelworm, levendbarende hagedis, boomkikker en kamsalamander.

Kamsalamanders

Voor de kamsalamander zijn potentiële voortplantingshabitats (poelen) geschept met een RAVON-schepnet (Figuur 3). Hierbij werden de poelen bemonsterd om aanwezige salamanders en larven te vangen. In Tabel 4 zijn de veldbezoeken weergegeven. Deze werden gecombineerd met veldbezoeken voor de poelkikker en boomkikker.

Tabel 4. Gegevens veldbezoeken kamsalamander

Datum	Type onderzoek	Tijdstip	Ecoloog	Weer
12 mei 2022	1 ^e ronde noord	19:30 – 22:30	5.1.2e	Licht bewolkt, droog, 18°C, windkracht 2 Bft
4 juli 2022	2 ^e ronde noord	19:00 – 23:30	5.1.2e	Helder, droog, 23°C, windkracht 1 Bft

4.2.2 Reptielen

Onderstaande onderzoeken zijn uitgevoerd conform de Soortinventarisatieprotocollen van Netwerk Groene Bureaus (NGB, 2017). De onderzoeken voor de verschillende reptielensoorten zijn zoveel mogelijk gecombineerd. Reptielen

zijn onderzocht door opgaande structuren en watergangen na te lopen op zoek naar zonnende dieren. Tevens zijn er verspreid in het gebied 100 tapijttegels uitgelegd. Deze dienen als reptielenplaatjes waar reptielen graag onder gaan liggen om op te warmen. De reptielenplaatjes zijn op 3 april 2022 geplaatst (Figuur 3). Bij het bepalen van het onderzoek zijn de volgende uitgangspunten gebruikt:

- Ringslang:
 - vier rondes in de periode april t/m september;
 - tussen de eerste en laatste ronde zit minimaal één maand.
- Levendbarende hagedis:
 - minimaal drie rondes waarvan minimaal twee rondes in de optimale periode liggen (april, mei, augustus, september);
 - tussen de eerste en laatste ronde zit minimaal één maand.
- Hazelworm:
 - minimaal vier rondes in de periode juni t/m september;
 - Eén ronde heeft eind mei plaatsgevonden i.p.v. van juni. De weersomstandigheden waren dusdanig optimaal voor alle doelsoorten dat deze ronde meegenomen is.
 - tussen de eerste en laatste ronde zit minimaal één maand.

Tabel 5. Gegevens veldbezoeken reptielenonderzoek

Datum	Type onderzoek	Tijdstip	Ecoloog	Weer
3 april 2022	Plaatsen reptielenplaatjes	9:00 – 13:30	5.1.2e	Licht bewolkt, droog, 15°C, windkracht 2 Bft
1 mei 2022	1 ^e ronde	10:30 – 14:30	5.1.2e	Half bewolkt, droog, 16°C, windkracht 2 Bft
19 mei 2022	2 ^e ronde	10:00 – 13:00	5.1.2e	Zonnig, droog 18°C, windkracht 1 Bft
4 juni 2022	3 ^e ronde	9:30 – 13:30	5.1.2e	Zonnig, droog 16°C, windkracht 1 Bft
16 juli 2022	4 ^e ronde	9:30 – 14:00	5.1.2e	Licht bewolkt, droog, 20°C, windkracht 3 Bft
4 september 2022	5 ^e ronde	9:30 – 13:30	5.1.2e	Licht bewolkt, droog, 16°C, windkracht 2 Bft

4.2.3 Bruine vuurvlieder

De bruine vuurvlieder vliegt in twee generaties, mei t/m juni en juli t/m augustus. Tijdens de vliegtijd van de tweede generatie is onderzoek uitgevoerd. Hierbij is gelet op de aanwezigheid van de bruine vuurvlieder, met name op en rond struikhei, gewone dophei, veldzuring en akkerdistel.

4.2.4 Vleermuizen

In 2020 en 2021 zijn langs de Vledder Aa en langs de Madeweg vleermuisonderzoeken uitgevoerd (Ecogroen, 2021). Voor de opzet en uitvoering van het vleermuisonderzoek is gebruik gemaakt van de richtlijnen voor het inventariseren van vleermuizen in het Vleermuisprotocol (NGB, 2017). Tijdens de verschillende rondes voor vleermuisinventarisaties is gebruik gemaakt van een batdetector (Pettersson D240x) en zijn visuele waarnemingen genoteerd.

Het veldbezoek was gericht op de functie van het plangebied als vliegroute voor vleermuissoorten. Voor de Vledder Aa is gepost op de stuw halverwege de Vledder Aa. Langs de Madeweg is op drie locaties gepost, verdeeld over de gehele lengte van de Madeweg langs het plangebied. Tussen 15 mei 2020 en 15 augustus 2021 zijn vier veldbezoeken uitgevoerd in twee verschillende deelgebieden met potentiële vliegroutes (Tabel 6Tabel 8).

Tabel 6. Gegevens veldbezoeken vleermuisonderzoek (Ecogroen, 2021).

Datum	Type onderzoek	Tijdstip	Ecoloog	Weer
14 juli 2020	1 ^e ronde Madeweg	21:00 – 00:00	5.1.2e (incl. twee collega's)	Half bewolkt, droog, 14°C, windkracht 0 Bft

9 september 2020	2 ^e ronde Madeweg	20:15 – 22:30	5.1.2e (incl. twee collega's)	Half bewolkt, droog, 15°C, windkracht 1 Bft
1 juni 2021	1 ^e ronde Vledder Aa	21:30 – 23:30	5.1.2e	Onbewolkt, helder, 20°C, windkracht 1 Bft
3 augustus 2021	2 ^e ronde Vledder Aa	21:30 – 23:30	5.1.2e	Half bewolkt, droog, windstil, 14°C

4.3 Resultaten

4.3.1 Heikikker

De heikikker komt voor in heide, hoogvenen, laagvenen, half natuurlijke graslanden en incidenteel in bos en struweel. De heikikker gebruikt geïsoleerde waterpartijen zoals vennen, poelen en sloten als voortplantingshabitat (Ra^{5.1.2e} 2023).

Tijdens het eerste veldbezoek naar de heikikker zijn roepende heikikkers waargenomen bij twee poelen nabij koppelkansgebied 3. Ook tijdens het quickscan veldbezoek in het plangebied zijn heikikkers en kikkerdrilklompen waargenomen op de noordelijke percelen langs de Vledder Aa. De percelen ten zuiden van de stuw zijn ongeschikt voor de heikikker.

4.3.2 Boomkikker

De boomkikker geeft de voorkeur aan bosschages en struweel. Als landhabitat zijn vooral zonnig gelegen zoom- en mantelvegetaties, vegetaties van meerjarige kruiden en braamstruwelen geschikt (Ravon, 2023).

In het plangebied zelf zijn geen waarnemingen van boomkikker bekend, maar in de omgeving wel (NDFF, 2023). Mogelijk zou de boomkikker bij poelen in de percelen ten zuiden van de Dieverseweg in het plangebied voor kunnen komen. Tijdens het onderzoek naar de boomkikker zijn geen boomkikkers in het plangebied waargenomen. De boomkikker kan op basis van dit soortgericht onderzoek uitgesloten worden in het plangebied.

4.3.3 Poelkikker

De poelkikker komt voor bij onbeschaduwde wateren en geeft de voorkeur aan zwak zure, stilstaande wateren in bos- en heidegebieden op de hogere zandgronden. Poelkikkers komen met name voor in vennen, poelen en watergangen in hoogveengebieden en in de uiterwaarden (Ravon, 2023). In de Vledder Aa is met name in het noordelijk deel geschikt voortplantingshabitat aanwezig.

Gedurende het poelkikkeronderzoek stond het noordelijk deel van de Vledder Aa, waar tevens geschikt habitat op de oever aanwezig is, droog. Bij het onderzoek is poelkikker niet waargenomen. De poelkikker kan op basis van soortgericht onderzoek uitgesloten worden.

4.3.4 Kamsalamander

De kamsalamander komt voor in landschap dat vaak bosrijk is, houtwallen bevat of veel struweel heeft. De voortplantingshabitat bestaat uit matig voedselrijke tot voedselrijke, stilstaande wateren met een goed ontwikkelde watervegetatie. De poel mag niet geheel beschaduwd zijn en moet permanent water bevatten. De landhabitat bestaat uit houtwallen, bosschages en struweel in de directe omgeving van de voortplantingshabitat (Ravon, 2023).

Van de kamsalamander is bekend dat die net ten zuidwesten van het plangebied in een poel voorkomt (NDFF, 2023). In poelen in het plangebied is de soort niet bekend. Poelen in het plangebied zijn geen optimaal habitat, omdat een poel is dichtgegroeid en de andere poel in open gebied gelegen is, zonder vegetatie.

Tijdens het soortgericht onderzoek is de kamsalamander niet in het plangebied aangetroffen. De houtwallen en bosschages aan de oostkant van het plangebied kunnen gebruikt worden als landhabitat van de kamsalamander, omdat deze zich in de omgeving van de poel bevinden waar het voorkomen van de kamsalamander wel bekend is (NDFF, 2023). Deze bosschages vallen buiten de begrenzing van het plangebied. De kamsalamander kan op basis van soortgericht onderzoek uitgesloten worden.

4.3.5 Ringslang

De ringslang komt voor in waterrijke habitats op zandgronden en op overgangen van zandgrond naar veen- en kleigronden. De ringslang komt voor in de omgeving van sloten, beken, meren, vennen en poelen. In Drenthe en Friesland komt de soort voor in (vochtige) graslanden, bossen, heiden en venen. Overwintering vindt plaats op droge vorstvrije plekken zoals onder schors/houthopen, spoordijken, kelders, boomstronken. Voortplanting vindt plaats op warme vochtige plekken zoals broeihopen, aangespoeld materiaal, rottende boomresten of composterende bladhoppen (Creemers & van Delft, 2009).

Gedurende het onderzoek is een ringslang waargenomen onder een reptielenplaatje langs de zuidzijde van het struweel in het plangebied, namelijk in koppelkansgebied 2.

4.3.6 Levendbarende hagedis

De levendbarende hagedis komt voor op heiden, vochtige heiden, bij vennen en hoogveengebieden. Ook kan de levendbarende hagedis in bosranden voorkomen, al betreft dit vaak suboptimaal habitat. De levendbarende hagedis komt voor in de omgeving van de Vledder Aa, met name bij heides, venen en vennen. Geschikt leefgebied van de levendbarende hagedis is aanwezig ten noorden van het plangebied in het heidegebied van het Drents-Friese Wold & Leggelderveld. In het plangebied zelf ontbreekt optimaal habitat.

Tijdens het veldonderzoek is de levendbarende hagedis ook niet waargenomen in het plangebied. De aanwezigheid van de levendbarende hagedis in het plangebied kan op basis van soortgericht onderzoek uitgesloten worden.

4.3.7 Hazelworm

De hazelworm komt voor in verschillende landschappen. Bijvoorbeeld vochtige terreinen, open bossen, heide, houtwallen en kalkgraslanden (Ravon, 2023). In het plangebied vormen de houtwallen en vochtige percelen geschikt leefgebied.

Tijdens de eerste drie rondes zijn in totaal drie hazelwormen aangetroffen op de meest zuidelijke percelen van Staatsbosbeheer. Alle drie hazelwormen werden in het zuidelijk deel langs de houtwallen onder reptielenplaatsjes waargenomen. Deze percelen blijven gedurende de zomer en het najaar droog, wat het geschikte opwarmplaatsen maakt voor de hazelworm.

4.3.8 Bruine vuurvlieder

Tijdens de veldbezoeken is tevens aandacht aan de bruine vuurvlieder besteed. Tijdens de diverse veldbezoeken is de bruine vuurvlieder niet aangetroffen. De bruine vuurvlieder kan op basis van soortgericht onderzoek uitgesloten worden.

4.3.9 Vleermuizen

Bij het onderzoek zijn langs de Madeweg meerdere vleermuissoorten vastgesteld (gewone dwergvleermuis, laatvlieger, rosse vleermuis, ruige dwergvleermuis en gewone grootoorvleermuis). Op basis van het waargenomen gedrag blijken de dieren gebruik te maken van de opgaande elementen langs de Madeweg om er te foerageren. Bij het onderzoek zijn geen aanwijzingen gevonden voor een essentiële vliegroute langs de Madeweg en Vledder Aa (Ecogroen, 2021).

5 Effectbeschrijving en toetsing

5.1 Effectbeschrijving

Heikikker

Het plangebied wordt gebruikt als voortplantingshabitat (noordelijk deel Vledder Aa). Als gevolg van het vergraven van de watergang wordt voortplantingshabitat (tijdelijk) aangetast. Als gevolg van plagwerkzaamheden wordt het landhabitat (tijdelijk) aangetast. Hierdoor worden verblijfplaatsen en voortplantingsplekken beschadigd en/of vernietigd. Ook kunnen dieren gedood, verwond of verstoord worden als gevolg van de werkzaamheden.

Doordat de oevers van het talud flauwer worden, neemt de kwaliteit van de huidige voortplantingshabitat toe. Ook kunnen de percelen ten zuiden van de stuw geschikt worden als landhabitat doordat deze een meer natuurlijk karakter krijgen.

Ringslang

De ringslang gebruikt de vochtige graslanden ten oosten van de Vledder Aa als leefgebied. Hier wordt zeer waarschijnlijk gefoerageerd. Ook kunnen er (vaste) rust- en verblijfplaatsen van de ringslang aanwezig zijn in de bosschages. In het plangebied is geen voortplantingshabitat aanwezig. Mogelijk is er voortplantingshabitat aanwezig in de bosschages en houtwallen aan de oostkant van de Vledder Aa, echter vallen deze buiten het plangebied. Als gevolg van de voorgenomen plagwerkzaamheden worden essentieel leefgebied en vaste rust- en verblijfplaatsen vernietigd en/of beschadigd. Ook kunnen aanwezige dieren gedood of verwond worden en kan er verstoring optreden.

Op termijn wordt het leefgebied weer geschikt en mogelijk geschikter door de toename van geschikt leefgebied voor diverse amfibieën, die weer als voedsel dienen voor de ringslang. Hierdoor zijn negatieve effecten van tijdelijke aard.

Hazelworm

De hazelworm komt in het zuidelijk deel van het plangebied voor. Als gevolg van de voorgenomen plagwerkzaamheden op de zuidelijke percelen van Staatsbosbeheer worden verblijfplaatsen vernietigd en/of beschadigd. Ook kunnen aanwezige dieren gedood of verwond worden en kan er verstoring optreden. Met de inrichting blijven de huidige structuurvariëaties behouden, of hersteld worden, wordt het leefgebied weer geschikt voor de hazelworm.

Vleermuizen

In het plangebied is geen essentiële vliegroute en foerageergebied aangetroffen. Hierdoor is er geen sprake van aantasting van essentieel leefgebied van vleermuizen. Daarnaast blijven de opgaande structuren behouden. Verscheidenen houtwallen en singels worden versterkt waardoor de lengte aan opgaande vegetatie toeneemt in het plangebied. Negatieve effecten kunnen daarom op basis van dit onderzoek uitgesloten worden.

5.2 Toetsing

In de onderstaande tabellen is per soort op basis van de effectbeschrijving in de vorige paragraaf aangegeven welke verbodsbepalingen van de Wnb kunnen worden overtreden als gevolg van de werkzaamheden. Daarbij is nog geen rekening gehouden met eventueel mogelijke mitigerende maatregelen. Op basis van de uitkomst van deze toetsing is bepaald, of en zo ja, welke mitigerende maatregelen nodig zijn. Deze zijn beschreven in de volgende paragraaf.

Tabel 7. Mogelijke overtreding van de verbodsbepalingen van artikel 3.5 ten aanzien van soorten van de Habitatrichtlijn

Soort	Lid 1 5	Lid 2	Lid 3	Lid 4	Als gevolg van
Heikikker	X	X		X	Werkzaamheden in en rondom watergangen en in de landhabitat

Het is verboden om:

Lid 1: opzettelijk te doden of te vangen;

Lid 2: opzettelijk te verstoren;

Lid 3: eieren van dieren opzettelijk te vernielen of te rapen;

Lid 4: voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren te beschadigen of te vernielen;

Lid 5: opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.

Tabel 8. Mogelijke overtreding van de verbodsbepalingen van artikel 3.10, lid 1 ten aanzien van andere soorten

Soort	a	b	c	Als gevolg van
Ringslang	X	X		Graafwerkzaamheden
Hazelworm	X	X		Graafwerkzaamheden

Verbodsbepalingen:

a: opzettelijk te doden of te vangen;

b: vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen opzettelijk te beschadigen of te vernielen;

c: opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.

5.3 Mitigerende maatregelen

Bovengenoemde soorten zijn niet vrijgesteld in de provincie Drenthe. Daarnaast vallen de werkzaamheden in Vledder Aa niet onder een gedragscode. In deze paragraaf zijn de mitigerende maatregelen beschreven die noodzakelijk zijn om overtreding van de verbodsbepalingen zo veel als mogelijk te voorkomen en de compenserende maatregelen die nodig zijn om een aantasting van de gunstige staat van instandhouding te voorkomen. Het toepassen van deze maatregelen tijdens de uitvoering van de werkzaamheden is niet vrijblijvend. De Wnb schrijft namelijk voor dat een ontheffing alleen verleend kan worden als er geen andere bevredigende oplossing is en de staat van instandhouding van de soort niet in gevaar komt. Dat betekent dat als mitigatie in redelijkheid mogelijk is, dit ook verplicht is. Verder zijn vaak ook nadere maatregelen noodzakelijk om tegemoet te komen aan de zorgplicht. Verder kan een ontheffing alleen verleend worden wanneer er geen gevolgen zijn voor de gunstige staat van instandhouding van de soort. Om dit zeker te stellen, kan het nodig zijn een compenserende maatregel uit te voeren.

Heikikker

De kwetsbare periode van heikikkers zijn de voortplantingsperiode (half februari t/m half september) en de winter-rustperiode (half oktober t/m half februari).

- Voor werkzaamheden in de voortplantingshabitat (watergangen) dienen de volgende maatregelen genomen te worden:
 - bij activiteiten die effect hebben op de waterhabitat van de heikikker moeten de activiteiten plaatsvinden in de periode half september tot maart;
 - bij activiteiten vlak na en vóór de overwinterperiode, wanneer de heikikkers richting of van het water verplaatsen moeten de gronden nabij de Vledder Aa vermeden worden. Dit is februari/maart en september/oktober;
 - indien niet mogelijk dienen in de periode september/oktober graslanden en waterpartijen waar gewerkt gaat worden, kort gemaaid/geschoond te worden, zodat deze ongeschikt worden.
- Voor werkzaamheden in de landhabitat dienen de volgende maatregelen genomen te worden:
 - in de periode september t/m oktober worden percelen kort gemaaid;
 - bij het maaien wordt een maaihoogte van 10 cm aangehouden;
 - voorafgaand aan het maaien wordt het werkgebied gecontroleerd door de begeleidend ecooloog en worden eventuele amfibieën afgevangen en overgezet naar alternatief leefgebied in de directe omgeving.

Ringslang

Voor de ringslang worden de volgende maatregelen genomen:

- Potentieel leefgebied van de ringslang binnen het werkgebied wordt kort gemaaid in de periode september/oktober (na voortplantingsperiode en voor winterslaaperperiode).
- Bij het maaien wordt een maaihoogte van 10 cm aangehouden. Zo kunnen nog aanwezige dieren ontsnappen
- Voorafgaand aan het maaien wordt het werkgebied gecontroleerd door de begeleidend ecooloog en worden eventuele amfibieën en reptielen afgevangen en overgezet naar alternatief leefgebied.
- Na het maaien vinden de werkzaamheden plaats in de periode september t/m april. Indien na april gewerkt wordt, dienen reptielenschermen geplaatst te worden (voor half maart) om te voorkomen dat de ringslang het plangebied ingaat.

Zorgplicht

De Wnb kent een algemene zorgplicht. Dit betekent dat zorgvuldig met aanwezige planten en dieren moet worden omgegaan. Daarom moeten de volgende maatregelen genomen worden:

- Maai voorafgaand aan de werkzaamheden de vegetatie in het werkgebied kort. Hierdoor wordt het voor grondgebonden zoogdieren minder aantrekkelijk om te verblijven in deze zone tijdens aanleg.
- Voer de werkzaamheden rustig uit en in één richting van het water af. Op deze manier zijn dieren in de gelegenheid om te vluchten naar andere leefgebieden en worden ze niet het water ingejaagd zodat ze verdrinken.
- Het materieel moet zorgvuldig en deskundig worden gebruikt, zodat geen onnodige schade wordt veroorzaakt of onnodige verstoring optreedt.
- Werkgebieden en werkpaden worden zo klein mogelijk gehouden.

6 Conclusies en vervolg

6.1 Effectiviteit maatregelen

In paragraaf 5.3 zijn de mitigerende maatregelen beschreven. Voorafgaand aan de start van de werkzaamheden worden deze uitgewerkt in een ecologisch werkprotocol, zodat een juiste uitvoering van de maatregelen gegarandeerd is. Als gevolg van het toepassen van de maatregelen zal een deel van de in paragraaf 5.3 beschreven mogelijke overtredingen van de verbodsbepalingen worden voorkomen. Het is echter niet mogelijk alle overtredingen te voorkomen, zodat voor een aantal soorten een ontheffing van de verbodsbepalingen van de Wnb noodzakelijk is om het project te mogen uitvoeren. In de onderstaande tabellen is weergegeven welke overtredingen niet door mitigatie kunnen worden voorkomen.

Habitatrichtlijn

Als gevolg van de mitigerende maatregelen wordt voorkomen dat heikikkers gedood of verwond worden. Wel kunnen dieren als mitigerende maatregel gevangen en verplaatst worden. Hierdoor is er nog steeds sprake van overtreding van artikel 3.5, lid 1. Wel kunnen geschikte verblijfplaatsen verloren gaan en kunnen de werkzaamheden leiden tot verstoring. Dit leidt tot overtreding van artikel 3.5, lid 2 en lid 4.

Overige beschermde soorten

Met betrekking tot de ringslang en hazelworm wordt door de mitigerende maatregelen voorkomen dat dieren gedood worden. Wel kunnen dieren gevangen worden om ze te verplaatsen. Dit leidt tot overtreding van artikel 3.10, lid 1a. Daarnaast kunnen verblijfplaatsen vernietigd worden als gevolg van de werkzaamheden. Dit leidt tot overtreding van artikel 3.10, lid 1b.

6.2 Ontheffing

Als gevolg van de voorgenomen werkzaamheden treedt overtreding op voor bovengenoemde soorten en verbodsbepalingen. Hiervoor is het aanvragen van een ontheffing Wet natuurbescherming noodzakelijk. Bij het aanvragen van een ontheffing Wet natuurbescherming dient met het volgende rekening gehouden te worden:

- De procedure duurt dertien weken. Deze termijn kan door het bevoegd gezag (de provincie Drenthe) eenmalig met zeven weken verlengd worden.
- Er mogen geen alternatieven zijn.
- De ontwikkeling moet een in de wet genoemd belang dienen.
- De ontwikkeling mag geen afbreuk doen aan het streven om de soorten in een gunstige staat van instandhouding voort te laten bestaan.

7 Bronnenlijst

Websites

- www.vlinderstichting.nl
- www.ravon.nl
- www.zoogdiervereniging.nl
- www.ndff-ecogrid.nl/uitvoerportaal

Literatuur

- Arcadis, 2022. Quicksan natuurwetgeving Vledder Aa. Arcadis Nederland B.V., Assen.
- BIJ12 (2017). Poelkikker *Rana lessonae* Kennisdocument. Versie 1.0, juli 2017.
- BIJ12 (2017). Levendbarende hagedis *Zootoca vivipara* Kennisdocument. Versie 1.0, juli 2017.
- BIJ12 (2017). Kamsalamander *Triturus cristatus* Kennisdocument. Versie 1.0, juli 2017.
- BIJ12 (2017). Heikikker *Rana arvalis* Kennisdocument. Versie 1.0, juli 2017.
- Ecogroen (2021). Notitie soortenonderzoek.
- Netwerk Groene Bureaus, werkgroep 'Standaarden en protocollen' (2017) Soortinventarisatieprotocollen in het kader van de Wet natuurbescherming, versie juli 2017.
- Netwerk Groene Bureaus, Vleermuisprotocol 2017.

Bijlage A – Wettelijk kader Wet natuurbescherming

Soortenbescherming

Algemeen

De Wet natuurbescherming (Wnb) is op 1 januari 2017 in werking getreden. De wet is in de plaats gekomen van de Natuurbeschermingswet 1998, de Flora- en faunawet en de Boswet. De wet is ingedeeld in hoofdstukken en kent een algemeen deel (hoofdstuk 1), delen over Natura 2000-gebieden (hoofdstuk 2), soorten (hoofdstuk 3), houtopstanden, hout en houtproducten (hoofdstuk 4), verder delen die gaan over vrijstellingen, beschikkingen en verplichtingen (hoofdstuk 5), financiële bepalingen (hoofdstuk 6), handhaving (hoofdstuk 7), overige bepalingen (hoofdstuk 8) en tot slot een beschrijving van het overgangsrecht (hoofdstuk 9) en een beschrijving van de wijziging van overige wetten (hoofdstuk 10). In navolgende paragrafen is een samenvattende beschrijving van de voor dit rapport relevante delen van de wet gegeven.

Zorgplicht

De Wnb kent een algemene zorgplicht. Deze houdt in dat iedereen voldoende zorg in acht moet nemen om schade aan soorten te voorkomen, ook voor soorten die niet beschermd zijn (artikel 1.11, lid 1). Dit houdt in ieder geval in dat handelen of nalaten van handelen dat schadelijk kan zijn zo veel mogelijk achterwege gelaten dient te worden (artikel 1.11, lid 2). Deze algemene zorgplicht geldt altijd en overal, met slechts als uitzondering handelingen die op grond van de Visserijwet worden uitgevoerd (artikel 1.11, lid 3).

Categorieën

De wet onderscheidt drie categorieën van beschermde soorten, namelijk:

- soorten Vogelrichtlijn, ook wel Vogelrichtlijnsoorten genoemd (Wnb §3.1);
- soorten Habitatrichtlijn, ook wel Habitatrichtlijnsoorten genoemd (Wnb §3.2);
- andere soorten (Wnb §3.3).

Soorten Vogelrichtlijn

Alle van nature in Nederland in het wild levende vogels van soorten als bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn zijn in Nederland beschermd. De soorten van artikel 1 van Vogelrichtlijn zijn alle vogelsoorten die op het Europese grondgebied van de lidstaten van de EU voorkomen. Het deel daarvan dat van nature in Nederland voorkomt, is dus beschermd (artikel 3.1, lid 1).

Soorten Habitatrichtlijn

In deze categorie vallen alle in het wild levende dieren zoals genoemd in (artikel 3.5, lid 1):

- bijlage IV, onderdeel a, bij de Habitatrichtlijn;
 - bijlage II bij het Verdrag van Bern of
 - bijlage I bij het Verdrag van Bonn;
- en (in hun natuurlijke verspreidingsgebied) planten van soorten, genoemd in (artikel 3.5, lid 5):
- bijlage IV, onderdeel b, bij de Habitatrichtlijn of
 - bijlage I bij het Verdrag van Bern.

Het gaat hierbij dus om meer dan alleen de soorten van de Habitatrichtlijn (namelijk ook soorten van de conventies van Bern en Bonn). Omdat echter in de Wnb §3.2 'soorten Habitatrichtlijn' als titel heeft, wordt dit ook hier zo gebruikt om deze groep van beschermde soorten aan te duiden.

Andere soorten

Naast de soorten waarvan de bescherming op Europees niveau verplicht is gesteld, is er ook een aantal soorten op nationaal niveau beschermd. Dit is dus een 'nationale kop' op de Europese bescherming. Het gaat hierbij om soorten die zeer zeldzaam en/of bedreigd zijn, en waarvan het duurzaam voortbestaan niet is verzekerd als geen beschermingsmaatregelen worden getroffen. De soorten waar het om gaat, zijn opgenomen in de bijlage bij de wet (artikel 3.10, lid 1 onder a en c).

Verbodsbepalingen

Voor Vogelrichtlijnsoorten is het verboden om (artikel 3.1):

- in het wild levende vogels te doden of te vangen (lid 1);
- opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen (lid 2);
- eieren te rapen en deze onder zich te hebben (lid 3);
- opzettelijk te storen (lid 4), tenzij de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort (lid 5).

Voor Habitatrichtlijnsoorten is het verboden om (artikel 3.5):

- in het wild levende dieren in hun natuurlijk verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen (lid 1);
- opzettelijk te verstoren (lid 2);
- eieren in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen (lid 3);
- de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen te beschadigen of te vernielen (lid 4);
- planten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te onwortelen of te vernielen (lid 5).

Voor andere soorten is het verboden om (artikel 3.10, lid 1):

- in het wild levende dieren opzettelijk te doden of te vangen (onderdeel a);
- de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren opzettelijk te beschadigen of te vernielen (onderdeel b);
- vaatplanten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te onwortelen of te vernielen (onderdeel c).

Hierboven is voor Vogelrichtlijnsoorten en Habitatrichtlijnsoorten aangegeven dat verstoring niet is toegestaan. Niet iedere verstoring in het kader van de wet is relevant. Het moet gaan om verstoring die voor soorten in potentie wezenlijke gevolgen heeft. Een tijdelijke verandering van gedrag valt hier niet zonder meer onder. Zie voor meer informatie het volgende tekstkader.

Juridisch kader verstoring beschermde soorten

Niet iedere toename van verstoringsbronnen leidt tot een daadwerkelijk effect dat in het kader van de wet is voorzien als verstoring. Er is sprake van opzettelijke verstoring als niet in de directe omgeving (tijdelijk) uitwijkmogelijkheden voor handen zijn en de functionaliteit van het leefgebied door verstoring wordt aangetast. Dit is verschillende keren bevestigd door de Raad van State. Hieronder staan twee delen van uitspraken waarin dit bevestigd is:

ECLI:NL:RVS:2009:BI3701: "Zoals de Afdeling eerder heeft overwogen (onder meer in de uitspraak van 21 november 2007 in zaak nr. 200607283/1) geldt als uitgangspunt dat niet ieder plan dat tot gevolg heeft dat een beschermde diersoort zich moet aanpassen aan de veranderde omgeving, moet worden aangemerkt als een opzettelijke verontrusting in de zin van artikel 10 van de Ffw."

ECLI:NL:RVS:2020:1125: "Zoals de Afdeling eerder heeft overwogen (onder meer in de uitspraak van 23 juni 2010, ECLI:NL:RVS:2010:BM8836), geldt bij de uitleg van artikel 10 van de Flora- en faunawet als uitgangspunt dat niet ieder plan dat tot gevolg heeft dat een beschermde diersoort zich moet aanpassen aan de veranderde omgeving een opzettelijke verontrusting is in de zin van die bepaling. Het tijdelijk (doen) wegvluchten voor werkzaamheden naar een rustiger plek kan niet worden aangemerkt als opzettelijke verontrusting in de zin van deze bepaling. De Afdeling volgt deze interpretatie eveneens ten aanzien van het in het vierde lid van artikel 3.1, vierde lid, van de Wnb neergelegde verbod van opzettelijke storing."

Gedragscodes, vrijstellingen en ontheffingen

Gedragscode

De hiervoor beschreven verbodsbepalingen zijn niet van toepassing op handelingen die zijn beschreven in en aantoonbaar worden uitgevoerd volgens een door de minister van LNV vastgestelde gedragscode (artikel 3.31, lid 1). Het moet dan gaan om handelingen die plaatsvinden in het kader van:

- a. een bestendig beheer of onderhoud aan vaarwegen, watergangen, waterkeringen, waterstaatswerken, oevers, vliegvelden, wegen, spoorwegen of bermen, of in het kader van natuurbeheer;
- b. een bestendig beheer of onderhoud in de landbouw of de bosbouw;

- c. een bestendig gebruik;
- d. ruimtelijke ontwikkeling of inrichting.

Vrijstelling

Provinciale Staten en de minister van LNV kunnen vrijstelling verlenen van de verbodsbepalingen (artikel 3.3, lid 2-4; artikel 3.8, lid 2-5; artikel 3.10, lid 2). Voor zover het gaat om de hiervoor beschreven verbodsbepalingen kan in het kader van ruimtelijke ontwikkeling en inrichting een ontheffing worden verleend van de verbodsbepalingen van artikel 3.1, 3.5 en 3.10, dus ten aanzien van alle beschermde soorten. Een vrijstelling mag alleen worden verleend wanneer aan bepaalde voorwaarden is voldaan. Deze zijn gelijk aan de voorwaarden waaronder een ontheffing verleend kan worden (zie hieronder).

Voor welke soorten een vrijstelling geldt, verschilt per bevoegd gezag (ministerie van LNV en de afzonderlijke provincies). De lijst met vrijgestelde soorten van het ministerie is alleen van toepassing op handelingen waarvoor de minister van EZ het gevoegd gezag is. Voor handelingen waarvoor Gedeputeerde Staten het bevoegd gezag zijn, geldt de vrijstellingslijst van de betreffende provincie. De provincie Drenthe heeft een vrijstelling verleend voor de volgende soorten:

Zoogdieren

- Aardmuis
- Bosmuis
- Bunzing
- Dwergmuis
- Dwergspitsmuis
- Egel
- Gewone bosspitsmuis
- Haas
- Hermelijn
- Huisspitsmuis
- Konijn
- Ondergrondse woelmuis
- Ree
- Rosse woelmuis
- Tweekleurige bosspitsmuis
- Veldmuis
- Vos
- Wezel
- Woelrat

Amfibieën

- Bastaardkikker
- Bruine kikker
- Gewone pad
- Kleine watersalamander
- Meerkikker

Ontheffing

Voor soorten waarvoor (in de betreffende provincie) geen vrijstelling geldt, moet wanneer niet volgens een gedragscode wordt gewerkt, een ontheffing worden aangevraagd wanneer er een handeling wordt uitgevoerd waardoor een verbodsbepaling van artikel 3.1, 3.5 of 3.10 van de Wnb wordt overtreden (artikel 3.3, lid 1 en 3; artikel 3.8, lid 1 en 3; artikel 3.10, lid 2). Of deze ontheffing kan worden verleend, hangt af of voldaan wordt aan de voorwaarden. De voorwaarden waaraan moet worden voldaan, verschillen per beschermingscategorie.

Voor Vogelrichtlijnsoorten moet voor een ontheffing worden voldaan aan de volgende voorwaarden (artikel 3.3, lid 4):

- er bestaat geen andere bevredigende oplossing (onderdeel a);
- het project is nodig (onderdeel b):
 - 1°. in het belang van de volksgezondheid of de openbare veiligheid;
 - 2°. in het belang van de veiligheid van het luchtverkeer;

- 3°. ter voorkoming van belangrijke schade aan gewassen, vee, bossen, visserij of wateren;
- 4°. ter bescherming van flora of fauna;
- 5°. voor onderzoek of onderwijs, het uitzetten of herinvoeren van soorten, of voor de daarmee samenhangende teelt, of
- 6°. om het vangen, het onder zich hebben of elke andere wijze van verstandig gebruik van bepaalde vogels in kleine hoeveelheden selectief en onder strikt gecontroleerde omstandigheden toe te staan;
- de maatregelen leiden niet tot verslechtering van de staat van instandhouding van de desbetreffende soort (onderdeel c).

Voor Habitatrichtlijnsoorten moet voor een ontheffing worden voldaan aan de volgende voorwaarden (artikel 3.7, lid 5):

- er bestaat geen andere bevredigende oplossing (onderdeel a);
- het project is nodig (onderdeel b):
 - 1°. in het belang van de bescherming van de wilde flora of fauna, of in het belang van de instandhouding van de natuurlijke habitats;
 - 2°. ter voorkoming van ernstige schade aan met name de gewassen, veehouderijen, bossen, visgronden, wateren of andere vormen van eigendom;
 - 3°. in het belang van de volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten;
 - 4°. voor onderzoek en onderwijs, repopulatie of herintroductie van deze soorten, of voor de daartoe benodigde kweek, met inbegrip van de kunstmatige vermeerdering van planten, of
 - 5°. om het onder strikt gecontroleerde omstandigheden mogelijk te maken op selectieve wijze en binnen bepaalde grenzen een beperkt, bij de ontheffing of vrijstelling vastgesteld aantal van bepaalde dieren van de aangewezen soort te vangen of onder zich te hebben, onderscheidenlijk een beperkt bij de ontheffing of vrijstelling vastgesteld aantal van bepaalde planten van de aangewezen soort te plukken of onder zich te hebben;
- er wordt geen afbreuk gedaan aan het streven de populaties van de betrokken soort in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan (onderdeel c).

Voor andere soorten geldt in aanvulling op alle voorwaarden voor Habitatrichtlijnsoorten ook dat het project nodig is voor één of meerdere van de aanvullende wettelijke belangen (artikel 3.10, lid 2):

- in het kader van de ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden of van kleinschalige bouwactiviteiten, met inbegrip van het daarop volgende gebruik van het gebied of het gebouwde (onderdeel a);
- ter voorkoming van schade of overlast, met inbegrip van schade aan sportvelden, schietterreinen, industrieterreinen, kazernes, of begraafplaatsen (onderdeel b);
- ter beperking van de omvang van de populatie van dieren, in verband met door deze dieren ter plaatse en in het omringende gebied veelvuldig veroorzaakte schade of in verband met de maximale draagkracht van het gebied waarin de dieren zich bevinden (onderdeel c);
- ter voorkoming of bestrijding van onnodig lijden van zieke of gebrekkige dieren (onderdeel d);
- in het kader van bestendig beheer of onderhoud in de landbouw of bosbouw (onderdeel e);
- in het kader van bestendig beheer of onderhoud aan vaarwegen, watergangen, waterkeringen, waterstaatswerken, oevers, vliegvelden, wegen, spoorwegen of bermen, of in het kader van natuurbeheer (onderdeel f);
- in het kader van bestendig beheer of onderhoud van de landschappelijke kwaliteiten van een bepaald gebied (onderdeel g);
- in het algemeen belang (onderdeel h);
- bestendig gebruik (onderdeel i).

Geen andere bevredigende oplossing betekent – ook in combinatie met de in artikel 1.11 beschreven zorgplicht – dat wanneer een overtreding redelijkerwijs te voorkomen is, een ontheffing niet mogelijk is. De werkzaamheden moeten dan op zodanige wijze worden uitgevoerd dat er geen overtreding van de wet plaatsvindt. Te denken valt aan het kappen van bomen.

Bijlage B – Waarnemingen

Colofon

RAPPORTAGE SOORTGERICHT ONDERZOEK
VLEDDER AA

KLANT

5.1.2e

AUTEUR

5.1.2e

ONZE REFERENTIE

Q3KN2YWC46QD-825516773-80:1.0

DATUM

6 juli 2023

STATUS

Concept

GECONTROLEERD DOOR

5.1.2e

Adviseur Ecologie

Over Arcadis

Arcadis is de leidende wereldwijd opererende ontwerp- en consultancyorganisatie op het gebied van de natuurlijke en gebouwde omgeving. Wij helpen onze klanten en de maatschappij met doeltreffende, duurzame en digitale oplossingen. Wij zijn met 36.000 mensen actief die in ruim zeventig landen meer dan €4,2 miljard aan omzet genereren. Wij helpen UN-Habitat met onze mensen, die kennis en expertise leveren om de moeilijke leefomstandigheden te verbeteren in gebieden die lijden onder de gevolgen van klimaatverandering.

www.arcadis.com

Arcadis Nederland B.V.

Postbus 63
9400 AB Assen
Nederland

T 5.1.2e

Legenda toegepaste uitzonderingsgrondslagen

In dit document zijn gegevens definitief geanonimiseerd op grond van:

Wet	Artikel	Omschrijving	Pagina's
Wet open overheid	Art. 5.1 lid 2 sub e	De eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer	1, 2, 11, 14, 15, 16, 17, 18, 30, 31